

บทบาทของโซเชียลมีเดียกับการบริหารงานภาครัฐในช่วงภัยพิบัติทางธรรมชาติ ของประชาชนชาวไทย

The Role of Social Media in Public Administration During Natural Disasters in Thailand

พระวิชरण วิสุทธิญาณ (ไม้เหมย)¹, ดร.อภิชาติ เหมือยไรสง²,
และ พระครูวินัยธรรพคุณกร มาลัยขวัญ³

Phra Wicharayan Wisuttiyano (Moyaem)¹, Dr. Aphichit Mueaithaisong²,
and PraKruwinaidhorn Wuttikrai Malaikhwan³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

¹⁻³Mahamakut Buddhist University Isan Campus

Email: paiwicharayan@gmail.com

โทร 0957302364

Received: 14/02/2568

Revised: 21/02/2568

Accepted: 21/02/2568

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของโซเชียลมีเดียกับการบริหารงานภาครัฐในช่วงภัยพิบัติทางธรรมชาติของประชาชนชาวไทย ผลการศึกษาพบว่า ในยุคดิจิทัลโซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในการบริหารงานภาครัฐ โดยเฉพาะในช่วงเวลาภัยพิบัติทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ประชาชนต้องการข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วและถูกต้อง บทบาทของโซเชียลมีเดียในการสื่อสารระหว่างภาครัฐและประชาชนชาวไทยในช่วงภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ดินถล่ม และพายุไต้ฝุ่น การศึกษาเน้นถึงการใช้งานของแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น Facebook, Twitter และ Line เพื่อเผยแพร่ข้อมูลการแจ้งเตือนและให้ความช่วยเหลือ รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสื่อสารและให้ข้อมูลที่สำคัญแก่ภาครัฐ โซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนในการบริหารจัดการภัยพิบัติของภาครัฐ ทั้งในด้านการตอบสนองที่รวดเร็วและการกระจายข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การจัดการข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและการป้องกันการแพร่กระจายของข่าวยังคงเป็นความท้าทายที่ต้องการการพัฒนาเพิ่มเติมมากขึ้น

คำสำคัญ: โซเชียลมีเดีย, การบริหารงานภาครัฐ, ภัยพิบัติทางธรรมชาติ, ประชาชนชาวไทย

Abstract

This academic article aims to study the role of social media in public administration during natural disasters in Thailand. The study found that in the digital era, social media plays a crucial role in public administration, especially during natural disasters when the public needs information quickly and accurately. The role of social media in communication between the government and the Thai people during natural disasters such as floods, landslides, and typhoons was examined. The study highlighted the use of various platforms such as Facebook, Twitter, and Line to disseminate information, issue alerts, and provide assistance. It also emphasized the public's involvement in communication and providing important information to the government. Social media plays a vital role in strengthening public trust in government disaster management, particularly in terms of prompt responses and effective information distribution. However, the management of accurate information and the prevention of the spread of rumors remain challenges that require further development.

Keywords: Social media, Public administration, Natural disasters, Thai citizens

บทนำ

หากย้อนไปดูสาเหตุที่แท้จริงของการเกิดภัยพิบัติ จะพบว่าล้วนแล้วเกิดมาจากการกระทำของมนุษย์แทบทั้งสิ้น กล่าวคือ เนื่องจากการที่มนุษย์ใช้ทรัพยากรอย่างไร้จิตสำนึกทั้งการตัดไม้ ทำลายป่า การใช้พลังงานเชื้อเพลิงอย่างไม่รู้คุณค่า การสร้างโรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยมลภาวะ และทำลายชั้นบรรยากาศ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพการณ์ของโลก สำหรับประเทศกำลังพัฒนา ภัยพิบัติเป็นอุปสรรคสำคัญในการบรรลุถึงเป้าหมายการพัฒนาที่จะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ผลกระทบที่เกิดจากปัญหาดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบต่าง ๆ ของประเทศดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ในขณะที่ปัจจุบันปัญหาภัยพิบัติได้มีแนวโน้มที่จะขยายความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ความเสียหายทั้งต่อชีวิตทรัพย์สิน ระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมา คิดเป็นมูลค่ามหาศาล ประชากรที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติทั่วโลกมีจำนวนถึง 4,000 ล้านคน จำนวนผู้เสียชีวิตประมาณ 2 ล้านคน ประชากรจำนวนมากต้องกลายเป็นผู้อพยพไร้ที่อยู่อาศัย และทำให้ชุมชนล่มสลาย สำหรับประเทศกำลังพัฒนา ภัยพิบัติเป็นอุปสรรคสำคัญในการบรรลุถึงเป้าหมายการพัฒนาที่จะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมมนุษย์ดีขึ้น

ขึ้น เนื่องจากต้องนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ในการฟื้นฟูบูรณะความเสียหายที่เกิดขึ้น แทนที่จะนำมาใช้เพื่อการลงทุนในการพัฒนาประเทศ ทำให้ประเทศมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น ในขณะที่รายได้ ผลผลิต และขีดความสามารถทางเศรษฐกิจของประเทศลดลง โดยธนาคารโลกประเมินว่า ภัยพิบัติส่งผลกระทบต่อรายได้ประชาชาติของประเทศต่าง ๆ ระหว่างร้อยละ 1 – 15 (ชูวงศ์ อุบลี, 2557 : 51-69)

การสื่อสารในภาวะวิกฤตเป็นบทบาทสำคัญของสื่อมวลชน รวมถึงนักสื่อสารชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่และสามารถใช้สื่อที่มีอยู่ในการสื่อสารเรื่องราวไปยังผู้คนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างที่ชัดเจนคือกรณีน้ำท่วมหนักที่สุดในรอบ 50 ปีของจังหวัดนครศรีธรรมราช ในช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ที่ผ่านมา บทบาทของนักสื่อสารชุมชนในการรายงานข่าวน้ำท่วมครั้งนั้น มีความสำคัญมากในการให้ข้อมูลแก่ผู้ประสบภัยและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน เพื่อให้การช่วยเหลือเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและทันเวลา นักสื่อสารชุมชนใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อหลักในการเผยแพร่ข้อมูล ซึ่งทำให้สามารถเข้าถึงผู้คนได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง แนวทางการรายงานข่าวในภาวะวิกฤตของนักสื่อสารชุมชนควรตั้งอยู่บนหลักการสำคัญ เช่น การสื่อสารในภาวะวิกฤตที่มีประสิทธิภาพ การสร้างคุณค่าของข่าวสารในสถานการณ์วิกฤต และการใช้เทคนิคที่เหมาะสมในการรายงานข่าว การเน้นการสื่อสารแบบสองทาง การสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และการรายงานข่าวที่ทันเหตุการณ์ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ข้อมูลถูกเผยแพร่ได้อย่างตรงเวลาและถูกต้อง เมื่อวิกฤตผ่านพ้นไป นักสื่อสารชุมชนยังมีบทบาทในการถอดบทเรียนจากเหตุการณ์ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาแนวทางการรายงานข่าวในอนาคต เช่นเดียวกับกรณีน้ำท่วมที่นครศรีธรรมราช นักสื่อสารชุมชนได้ทำงานร่วมกับภาคการศึกษาและสื่อสาธารณะในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย และการถอดบทเรียนครั้งนี้ได้ถูกนำไปใช้เพื่อปรับปรุงวิธีการรายงานข่าวในภาวะวิกฤตต่อไป (กรกฎ จำเนียร, 2561 : 117-226)

สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เป็นรูปแบบการสื่อสารข้อมูลที่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีรูปแบบการสื่อสารที่หลากหลาย ทั้งในรูปแบบของการสร้างและการเผยแพร่ข้อมูล ซึ่งการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นการนำเสนอ แบ่งปัน เนื้อหารูปภาพ เสียง ข้อความ คลิปวิดีโอ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยน การแบ่งปันเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ระหว่างบุคคลสองคน หรือกลุ่มบุคคลในลักษณะของการเข้าร่วมในเครือข่ายออนไลน์เดียวกัน (พระณัฐภูมิ พันทะลีและคณะ, 2565 : 83-93) ปัจจุบันกระแสการใช้งานอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์ประเภทสมาร์ทโฟน และอุปกรณ์พกพา เช่น แท็บเล็ต ที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ทำให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน องค์กร หรือกลุ่มบุคคลได้นำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ประโยชน์ทั้งในการสื่อสารติดต่อกันภายใน หน่วยงาน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และการติดต่อสื่อสารกับประชาชนมากขึ้น โดยสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เป็นส่วนหนึ่งของ

เทคโนโลยีที่เรียกว่า เว็บ 2.0 (Web 2.0) คือ เครื่องมือต่างๆ ที่ทำงานบน เครือข่ายอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่อนุญาตให้แต่ละบุคคลเข้าถึง แลกเปลี่ยน สร้างเนื้อหา และสื่อสารกับบุคคลอื่นๆ และการเข้าร่วมเครือข่ายออนไลน์ต่างๆ ซึ่งปัจจุบันบริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมี การนำมาใช้ในการสื่อสารระหว่าง บุคคล เพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ หรือการสื่อสารของหน่วยงานราชการ ตลอดจนองค์กรต่างๆ มีลักษณะเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ที่มีรูปแบบการทำงานในลักษณะออนไลน์และสามารถที่จะใช้สร้างและเพิ่มเติมเนื้อหาได้สื่อสังคมออนไลน์จึงเป็นช่องทางการสื่อสารอีกช่องทางหนึ่งที่หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานของเอกชนในทุกหน่วยงาน สามารถจะนำมาใช้ ในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่างๆ ได้ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลการให้ความรู้ รวมทั้งเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และใช้ติดต่อสื่อสารกับสาธารณะซึ่งกล่าวโดยทั่วไปแล้ว สื่อสังคมออนไลน์จึงมีทั้งข้อดีและข้อด้อย แต่เป็นความท้าทายของหน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานที่เป็นทางการ เช่น รัฐสภา รัฐบาล ที่จะนำมาประยุกต์ใช้ เป็นต้น การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของหน่วยงานภาครัฐอาจมีข้อจำกัด เพราะหน่วยงานราชการจะต้องกำหนดว่า หน่วยงานภาครัฐจะต้องกำหนดบทบาทของตนว่าหน่วยงานของตน อยู่ในตำแหน่งใดของสังคมออนไลน์ โดยหากกำหนดระดับความเป็นทางการในการสื่อสารสื่อสังคมออนไลน์ไว้สูง โอกาสที่จะมีการเข้าถึงของผู้ใช้จะน้อยลง ด้วย แต่หากกำหนดระดับความเป็นทางการในการสื่อสารสื่อ สังคมออนไลน์ไว้ในระดับที่ต่ำ ความน่าเชื่อถือของหน่วยงานก็จะลดลงตามไปด้วย ในการนำสื่อสังคมออนไลน์ ไปใช้ในหน่วยงานรัฐ จะต้องรักษาระดับระหว่างการใช้ประโยชน์ การให้ข้อมูล และความเป็นกลางทางการ เมือง ในกรณีที่มีข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นประเด็นร้อน บางครั้งจะต้องอธิบายหรือแก้ไขความถูกต้อง เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้ง (อิทธิพล จันทรรัตน์กุลและคณะ, 2564 : 222-235)

ดังนั้น บทความนี้มีความสนใจในเรื่องบทบาทของโซเชียลมีเดียกับการบริหารงานภาครัฐในช่วงภัยพิบัติทางธรรมชาติของประชาชนชาวไทย การเกิดภัยพิบัติในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การใช้พลังงานเชื้อเพลิงอย่างไม่รู้คุณค่า และการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อมลภาวะ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสภาวะแวดล้อมโลก โดยเฉพาะในประเทศไทยกำลังพัฒนา ภัยพิบัตินับเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาสังคม ทำให้มีการสูญเสียชีวิต ทรัพย์สิน และทรัพยากรทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาล โดยนักสื่อสารชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารในภาวะวิกฤตซึ่งพวกเขาใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแพร่ข้อมูลอย่างรวดเร็ว ช่วยให้การช่วยเหลือเกิดขึ้นทันทั่วทั้งที่มีหลักการในการสื่อสารที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมและการรายงานข่าวที่ทันเหตุการณ์ และสื่อสังคมออนไลน์ เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสื่อสารในยุคปัจจุบัน ช่วยให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถติดต่อสื่อสารและเผยแพร่ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยรวมแล้ว การสื่อสารในภาวะวิกฤตและการใช้

สื่อสังคมออนไลน์ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยและการเผยแพร่ข้อมูลในสังคมที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและปัญหาภัยพิบัติที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในปัจจุบัน

ประเทศไทยกับการเผชิญหน้ากับภัยพิบัติทางธรรมชาติและการสื่อสารผ่านโซเชียล

นภสร สร้อยยอดทองและคณะ (2563 : 173-185) ได้กล่าวว่า ปัญหาภัยพิบัติเป็นภาวะที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงต่อชีวิต ทรัพย์สิน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลกระทบจากภัยพิบัตินั้นเกินความสามารถของชุมชนและสังคมที่ได้รับผลกระทบจะสามารถจัดการด้วยทรัพยากรของตนเอง ภัยพิบัตินั้นสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่

1. ภัยทางธรรมชาติ เกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม แผ่นดินไหว ดินถล่ม ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการดำรงชีวิตของผู้คน
2. ภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น อัคคีภัย ภัยจากการจราจร การก่อการร้าย หรือเหตุการณ์ที่เกิดจากความประมาทหรืออุบัติเหตุจากกิจกรรมของมนุษย์
3. ภัยจากเทคโนโลยี เช่น ภัยจากการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ ปัญหาระบบสื่อสาร หรือภัยพิบัติที่เกิดจากความล้มเหลวทางเทคโนโลยี

ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนชาวไทย เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน โดยเฉพาะในประเทศไทย ภัยพิบัติหลัก ๆ ได้แก่

1. ปัญหาอุทกภัย น้ำท่วมหรือการระบายน้ำไม่ทันจากฝนตกหนัก ทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบและเสียชีวิตจำนวนมาก
2. ปัญหาภัยแล้ง การขาดแคลนน้ำที่เกิดจากฝนแล้งหรือฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน ส่งผลกระทบต่อการเพาะปลูกและชุมชนเกษตรกรรม ทำให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนภายในสังคมทั้งหมด
3. ปัญหาโรคระบาด การระบาดของโรคพืช เช่น เชื้อไวรัส แบคทีเรีย เชื้อรา รวมถึงแมลงหรือสัตว์ที่ทำลายพืชผล เช่น หนอน นก หุ และศัตรูพืชอื่น ๆ

ทั้งนี้ ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะมาจากธรรมชาติหรือการกระทำของมนุษย์ ล้วนมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้ชุมชนต้องใช้ทรัพยากรในการฟื้นฟูมากขึ้น แทนที่จะนำทรัพยากรเหล่านั้นไปใช้พัฒนาประเทศ

นฤมล สมรรคเสวี (2557 : 1-16) ได้กล่าวว่า วิฤตจากภัยพิบัติทางธรรมชาติเป็นภาวะที่เกิดจากเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด ส่งผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ หากบุคคลที่ประสบวิฤตจากภัยพิบัติทางธรรมชาติไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม อาจส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพจิต

บทความนี้นำเสนอเกี่ยวกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ ผลกระทบ การตอบสนองของบุคคลต่อภาวะวิกฤต และการให้การดูแลผู้ที่ประสบวิกฤตจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ ในโลกปัจจุบัน มนุษย์ต้องเผชิญกับวิกฤตที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น วาตภัย อุทกภัย อัคคีภัย แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด และโรคระบาด ซึ่งเป็นเหตุการณ์วิกฤตที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ภัยพิบัติทางธรรมชาติเหล่านี้ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางทั้งต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ สำหรับผลกระทบต่อบุคคล ภัยพิบัติทางธรรมชาติทำให้เกิดการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก การสูญเสียผู้ปกครองจนกลายเป็นเด็กกำพร้า สูญเสียทรัพย์สิน ตกงาน ไม่มีรายได้ ไม่มีที่อยู่อาศัย และเกิดการเจ็บป่วยทางด้านร่างกาย เมื่อเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ บุคคลต้องเผชิญกับความสูญเสียและความโศกเศร้า ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพจิต รวมถึงการเจ็บป่วยทางจิตเวช หากผู้ประสบภาวะวิกฤตไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม อาจเกิดปัญหาสุขภาพจิตในระยะยาวได้ ปัญหาสุขภาพจิตที่พบได้ในผู้ประสบวิกฤต ได้แก่ โรคกังวลไปทั่ว โรคเครียดแบบเฉียบพลัน โรควิตกกังวลที่เกิดภายหลังเผชิญเหตุการณ์รุนแรง โรคการปรับตัวผิดปกติ โรคซึมเศร้า ความคิดอยากฆ่าตัวตาย ภาวะติดสุราเรื้อรัง และการใช้สารเสพติด

กฤษณะ แสงจันทร์และคณะ (2565 : 111-124) ได้กล่าวว่า การสื่อสารปัญหาภัยพิบัติในปัจจุบันนั้น ทั้งในประเด็นการเตรียมพร้อมและการป้องกันที่ประชาชนควรมี ต้องสอดคล้องกับสถานการณ์หรือยุคสมัยปัจจุบันซึ่งเข้าสู่ยุคดิจิทัล กล่าวคือ เป็นยุคที่ประชากรต้องมีทักษะดิจิทัล เพราะเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้ภูมิทัศน์ด้านการสื่อสารและบรรทัดฐานของสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งการติดตามสื่อ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการสื่อสารกับผู้อื่น ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญที่จะสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัลไปยังผู้รับสารและเกิดประโยชน์สูงสุดตามกระบวนการ จากปัญหาเรื่องภัยพิบัติที่เกิดขึ้น จะเห็นได้ว่าเมื่อเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ประชาชนในพื้นที่ที่ไม่มีโอกาสรับรู้ ไม่มีโอกาสได้ตั้งตัว เรียกได้ว่าการเตรียมความพร้อมในการรับมือและการป้องกันยังไม่เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่ ทำให้เมื่อเกิดภัยจึงเกิดความเสียหายมหาศาลตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงจำเป็นที่จะต้องทำการวิจัยศึกษาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันเตือนภัยแผ่นดินไหว ที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ เพื่อให้เมื่อเกิดภัยพิบัติแผ่นดินไหว ประชาชนในพื้นที่สามารถรับมือและเตรียมพร้อมป้องกันได้อย่างดีที่สุด และมีความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินมากที่สุด

สรุปได้ว่า ปัญหาภัยพิบัติเป็นสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อชีวิต ทรัพย์สิน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยมีประเภทหลัก ๆ คือ ภัยทางธรรมชาติ เช่น น้ำท่วมและแผ่นดินไหว ภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น อัคคีภัย และภัยจากเทคโนโลยี เช่น การทดลองอาวุธนิวเคลียร์ โดยเฉพาะในประเทศไทย ภัยพิบัติที่สำคัญได้แก่ อุทกภัยที่ทำให้เกิดความเสียหายและการสูญเสียชีวิตจำนวนมาก ภัยแล้งที่ส่งผลกระทบต่อการเกษตรกรรม และโรคระบาดที่ทำลายพืชผล ในโลกปัจจุบัน มนุษย์ต้องเผชิญกับวิกฤตที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น วาตภัย แผ่นดินไหว และโรคระบาด ซึ่งมีผลกระทบทั้งทางด้าน

ร่างกายและจิตใจ เช่น การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักและการเจ็บป่วยทางร่างกายที่ตามมา อาจนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิตต่าง ๆ หากไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม

การสื่อสารเกี่ยวกับภัยพิบัติในปัจจุบันควรสอดคล้องกับยุคดิจิทัล ซึ่งช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติได้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาการเตรียมความพร้อมและการป้องกันยังคงมีอยู่ จึงจำเป็นต้องพัฒนานวัตกรรมการสื่อสาร เช่น แอปพลิเคชันเตือนภัย เพื่อให้ประชาชนสามารถรับมือและป้องกันภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินมากที่สุด

การบริหารงานภาครัฐในช่วงที่ประชาชนประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ

สิงห์ทอง หมี่ทอง และ บรรพต วิรุณราช (2560 : 123-138) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันประเทศไทย กำลังประสบปัญหาภัยพิบัติ เช่นเดียวกับหลายแห่งในโลก ซึ่งส่งผลกระทบต่อภูมิภาค การดำเนินการบรรเทาและแก้ไขปัญหาก็ผ่านมามีได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับประเทศ กระทรวง และระดับจังหวัด อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างการบริหารจัดการภัยพิบัติธรรมชาติ พ.ศ. 2558 พบว่าทหารยังเป็นเพียงผู้สนับสนุน ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวคิดของนายกรัฐมนตรีที่ให้ไว้เมื่อ พ.ศ. 2551 ทหารภายใต้รัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา จึงต้องแสดงบทบาทในการที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหาพร้อมกับหน่วยงานอื่น ในการช่วยเหลือ ประสานงาน บรรเทาภัย ซึ่งเห็นผลเป็นที่ประจักษ์ในผลสำเร็จที่เกิดขึ้น รูปแบบของภัยคุกคามในปัจจุบันจึงเปลี่ยนจากการทำสงครามป้องกันประเทศ เป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ด้านภัยพิบัติและภัยธรรมชาติ จึงเป็นเรื่องที่มีความท้าทายและถือได้ว่าเป็นวาระที่มีความสำคัญยิ่งของโลกกองทัพในการกำหนดหลักการพัฒนายุทธศาสตร์โดยการสร้างรูปแบบการจัดการภัยคุกคามรูปแบบใหม่ให้มีมาตรฐานและชัดเจน การบูรณาการการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ต้องที่เน้นความร่วมมือกันของกำลังพลของกองทัพ (Army Teamwork) โดยต้องฝึกให้มีความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและเผชิญปัญหาต่าง ๆ ในเชิงบูรณาการ

กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2565 : 47-65) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการภัยพิบัติ ถือเป็นวิชาชีพและสาขาวิชาของการใช้ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ประยุกต์ เทคโนโลยี การวางแผน และการจัดการเพื่อรับมือกับเหตุการณ์รุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน การจัดการภัยพิบัติอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าเราสามารถทำบางสิ่งเพื่อลดความสูญเสียจากเหตุการณ์ภัยพิบัติ ซึ่งขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ของมนุษย์ที่เคยประสบภัยพิบัติ ดังนั้น การจัดการภัยพิบัติจึงเป็นการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทั้งจากสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์เพื่อรับมือกับปัญหาภัยพิบัติ โดยกระบวนการจัดการภัยพิบัติประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

(1) การเตรียมพร้อม เช่น การวางแผนรับมือ และการฝึกอบรม (2) การตอบสนองในช่วงฉุกเฉิน เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรักษาชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงการลดผลกระทบจากเหตุการณ์ (3) การฟื้นฟูหลังเกิดภัยพิบัติ เป็นการฟื้นฟูความเสียหายจากเหตุการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้น ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและการฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมให้สามารถกลับเข้าสู่ภาวะปกติ และ (4) การเฝ้าระวังภัย เป็นกิจกรรมเชิงป้องกันเพื่อลดผลกระทบจากเหตุการณ์ภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ประสิทธิภาพการจัดการภัยพิบัติใน 3 ระยะ ได้แก่

1. ระยะเวลาก่อนภาวะฉุกเฉิน (Before crisis) เรียกว่า การป้องกันและเตรียมพร้อม ซึ่งประกอบด้วย 2 ระบบย่อย ได้แก่ (1) ระบบเฝ้าระวังภัย (Hazard mitigation) เป็นการวัดระดับอันตรายของภัยพิบัติ และ (2) ระบบการเตรียมความพร้อมแผนฉุกเฉิน (Emergency preparedness) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการวางแผนและซักซ้อมแผนรับมือในด้านต่าง ๆ การให้การศึกษาแก่ชุมชนว่าควรเตรียมตัวอย่างไร ทั้งในส่วนเตรียมความพร้อมและระบบเฝ้าระวังภัย แม้ในช่วงที่ไม่วิกฤติ โดยจำเป็นต้องมีการซักซ้อมฝึกฝนจนเป็นนิสัย เพื่อให้สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างอัตโนมัติว่าเกิดเหตุการณ์แล้วใครต้องทำอะไร ที่ไหน อย่างไรบ้าง

2. ช่วงระหว่างภาวะฉุกเฉิน (During crisis) เรียกว่า การจัดการในภาวะฉุกเฉิน เป็นช่วงการรับมือและตอบสนองในช่วงฉุกเฉิน (Emergency response) เพื่อศึกษาว่ามีการตอบสนองต่อสถานการณ์ได้ดีเพียงใด ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ และมีการจัดระบบตนเองอย่างไร ชุมชนมีการตอบสนองต่อภัยพิบัติในลักษณะใด

3. ช่วงหลังภาวะฉุกเฉิน (After crisis) เรียกว่า การฟื้นฟูบูรณะหลังประสบภัย เป็นช่วงการฟื้นฟูให้กลับมาสู่ปกติและพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยมีระบบการฟื้นฟู (Disaster recovery) ทั้งในระยะกลางและระยะยาว การพิจารณา “วงจรการรับมือภัยพิบัติ” ไม่ควรหยุดเพียงมองการฟื้นฟูอย่างเดียว แต่ต้องดำเนินการเพื่อให้ไปสู่การพัฒนา เพราะการพัฒนาจะกลายเป็นกลไกสำคัญในการรับมือภัยพิบัติในวันข้างหน้า หากมีการพัฒนาที่ดีและวางแผนรับมือภัยพิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งเหล่านี้จะเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้วิกฤติอาจไม่เกิดหรือลดความรุนแรงของวิกฤติได้

ณัฐพล ไพศาลวิโรจน์รักษ์ (2566 : 34-46) ได้กล่าวไว้ว่า การประสานงานระหว่างบุคคลภายนอกและเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็นการติดต่อแบบสองทาง เพื่อให้เกิดความร่วมมือในลักษณะของภาคีเครือข่าย ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่มีความรวดเร็วมากขึ้น ผู้อำนาจเพื่อแจ้งเตือนหรือขอความช่วยเหลือมายังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสำรวจข้อมูลเหตุวาทภัยที่เกิดขึ้นอย่างครบถ้วน ก่อนที่จะดำเนินการส่งข้อมูลข่าวสารเข้าสู่ระบบแอปพลิเคชันไลน์ ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกิดความล่าช้ามากขึ้น ผู้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นควรมีการฝึกอบรมขั้นตอนการเรียบเรียงข้อมูลข่าวสารที่สำคัญในการแจ้งเหตุภัยพิบัติเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะช่วงระหว่างเดือนมิถุนายนถึงกันยายน ซึ่งเป็นช่วงของการเข้าสู่ฤดูฝนของประเทศไทย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งข้อมูลข่าวสารให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรพัฒนาระบบการส่งข้อมูลข่าวสารให้มากยิ่งขึ้น โดยอาจพัฒนาจากระบบแอปพลิเคชันที่ใช้ในการส่งข้อมูลข่าวสาร โดยอาจใช้เป็นการแจ้งเตือนผ่านระบบแชทบอท (Chatbot) ผสมผสานกับระบบแอปพลิเคชันในการคัดแยกผู้ประสบภัยพิบัติโดยการแยกช่องที่ใช้ในการสื่อสาร เพื่อให้การส่งข้อมูลเป็นระบบช่องทางการสื่อสารของแต่ละชุมชนภายในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นอกจากนี้ ควรเพิ่มรายชื่อฐานข้อมูลของประชาชนในพื้นที่ลงในข้อมูล โดยปรับปรุงฐานข้อมูลจากสำนักงานทะเบียนราษฎร์ของอำเภออุบลรัตน์เป็นประจำทุกปี และมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รายใหม่ที่เข้ามาปฏิบัติงาน ควรฝึกปฏิบัติทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตามหลักสูตรที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจัดขึ้น ซึ่งเป็นหลักสูตรเฉพาะทางในการจัดการภัยพิบัติ พร้อมทั้งฝึกซ้อมแผนกับชุมชนในลักษณะของการปฏิบัติกับกลุ่มชุมชนทุกปี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสำรวจและการเยียวยามากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการจัดการภัยพิบัติในประเทศไทย บทบาทของหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงทหารในการบรรเทาภัยและฟื้นฟูสังคม การจัดการภัยพิบัติประกอบด้วย การเตรียมพร้อม การตอบสนองในช่วงฉุกเฉิน การฟื้นฟูหลังเกิดภัยพิบัติ และการเฝ้าระวังภัย ซึ่งมีกิจกรรมเชิงป้องกันเพื่อลดผลกระทบในอนาคต การประสานงานระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นเป็นสิ่งสำคัญ โดยแนะนำให้ใช้เทคโนโลยี เช่น แชทบอท เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งข้อมูลและแจ้งเตือน นอกจากนี้ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรและการปรับปรุงฐานข้อมูลประชาชนก็มีความสำคัญในการจัดการภัยพิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและลดความสูญเสียในอนาคต

บทบาทสื่อโซเชียลมีเดียกับการกระตุ้นการทำงานของภาครัฐ

ณัฐพล ตีโต (2565 : 65-77) ได้กล่าวไว้ว่า การเคลื่อนไหวทางสังคมในปัจจุบันใช้โซเชียลมีเดีย โดยเฉพาะทวิตเตอร์ เพื่อระดมคนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดยกลุ่มคนรุ่นใหม่ เช่น นักเรียนและนักศึกษา การเคลื่อนไหวนี้นำไปสู่การเกิดวัฒนธรรมใหม่ในสังคมออนไลน์ โดยเฟซบุ๊กกลายเป็นสื่อที่สำคัญในการรวมตัวและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในยุคนี้ และสามารถท้าทายสื่อกระแสหลักได้ เนื่องจากทุกคนสามารถเข้าถึงข่าวสารและเสนอข่าวสารได้ง่าย กิจกรรมทางการเมืองที่จัดขึ้นในพื้นที่ภาคเหนือ เช่น ลำปาง ลำพูน เชียงราย แพร่ และเชียงใหม่ ใช้เฟซบุ๊กเป็นเครื่องมือในการ

เชิญชวนและจัดกิจกรรม โดยกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มพิราบขาวเพื่อมวลชน และกลุ่มลำพูนปลดแอก ได้สร้างเพจที่มีผู้ติดตามจำนวนมากและถ่ายทอดสดกิจกรรมบนท้องถนน การเคลื่อนไหวนี้ดึงดูดผู้เข้าร่วมจำนวนมาก การใช้สื่อออนไลน์ในการสร้างพื้นที่ทางการเมือง การพัฒนาของเทคโนโลยีและการระบาดของโรคทำให้การเคลื่อนไหวทางการเมืองในพื้นที่กายภาพถูกจำกัด โซเชียลมีเดียจึงกลายเป็นสถานที่สำคัญในการสร้างพื้นที่ทางการเมือง

ปภัสรา พรหมมา และ ไวกาญจน์ กุลราชัย (2567 : 680-698) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 สื่อโซเชียลมีเดียออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อพรรคการเมืองในการรณรงค์หาเสียง ทั้งตัวผู้สมัครและพรรค เพื่อสร้างคะแนนนิยม โดยใช้แพลตฟอร์มอย่าง Facebook, Line, Instagram, YouTube และ TikTok ซึ่งเข้าถึงได้ง่าย ประหยัด สะดวก และรวดเร็ว มีการนำเสนอในรูปแบบข้อความ รูปภาพ วิดีโอ และกราฟิก ช่วยสร้างการรับรู้และเพิ่มพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน วัฒนธรรมการเมืองดิจิทัลจึงเกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดการแข่งขันทางการเมืองในโลกออนไลน์ พรรคการเมืองที่สื่อสารนโยบายอย่างทันสมัยและตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายจะดึงดูดความสนใจจากประชาชนได้มากขึ้น เช่น พรรคอนาคตใหม่ที่ใช้กลยุทธ์การสร้างแบรนด์และกิจกรรมที่เชื่อมสัมพันธ์กับประชาชนจนเกิดไวรัสการปราศรัยนโยบายของพรรคมีผลต่อความนิยมและการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชน ขณะเดียวกัน โซเชียลมีเดียยังช่วยเพิ่มการแสดงออกความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชน ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมือง เช่น การชุมนุมและการสนับสนุนกลุ่มต่าง ๆ การสื่อสารนโยบายผ่านโซเชียลมีเดียเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองเข้าถึงประชาชนได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง เพิ่มการเข้าถึงข้อมูลนโยบายและกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยเพิ่มความเข้าใจและความตระหนักรู้ในนโยบายของพรรค การเลือกตั้งปี 2566 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทำให้ประชาชนติดตามกิจกรรมการหาเสียงอย่างใกล้ชิด และมีแนวโน้มที่จะสนับสนุนพรรคที่ติดตามได้มากขึ้น ดังนั้น สื่อโซเชียลมีเดียออนไลน์จึงเป็นช่องทางสำคัญที่ช่วยสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

บุญชिरา ภูชนะจิต (2567 : 204-220) ได้กล่าวไว้ว่า สื่อสังคมออนไลน์ มีบทบาทในทุกวงการของสังคมไทย โดยตามความหมายที่บัญญัติไว้ว่า สื่อสังคมหมายถึง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นสื่อกลางให้บุคคลทั่วไปมีส่วนร่วมในการสร้างและแลกเปลี่ยนความเห็นต่าง ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ต เมื่อเข้าสู่ระบบออนไลน์จะพบกับบริการของบริษัทต่าง ๆ ผ่านเว็บไซต์ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) อินสตาแกรม (Instagram) และติ๊กต็อก (TikTok) สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อดิจิทัลที่นิยมใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคม (Social Tool) ใช้ในการสื่อสารระหว่างกันในเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ผ่านทางเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อต่าง ๆ ที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต โดยเน้นให้ผู้ใช้งานเป็นทั้ง

ผู้ส่งสารและผู้รับสารในเวลาเดียวกัน พร้อมทั้งมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในการผลิตเนื้อหาขึ้นมาเอง (User-Generated Content: UGC) ในรูปแบบข้อมูล ภาพ และเสียง การรณรงค์ทางการเมือง (Political Campaign) คือ ความพยายามในการโน้มน้าวผู้คนให้เกิดการตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งในแง่มุมของการเมือง โดยมักเน้นการรณรงค์เพื่อการเลือกตั้งหรือการลงประชามติ โดยข้อความในการรณรงค์จะประกอบไปด้วยแนวคิด นโยบาย หรือประเด็นทางการเมืองที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์แก่ประชาชน โดยมีวิธีการในการรณรงค์ผ่านสาร (Campaign Message) ซึ่งจะนำเสนอข้อมูล ข่าวสาร ความคิด นโยบาย และความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของนักการเมืองและพรรคการเมืองให้ประชาชนได้รับทราบ เมื่อประชาชนเห็นด้วยและประสงค์จะสนับสนุนพรรคการเมืองนั้น ก็สามารถบริจาคเงินให้แก่พรรคการเมืองที่ตนชื่นชอบได้

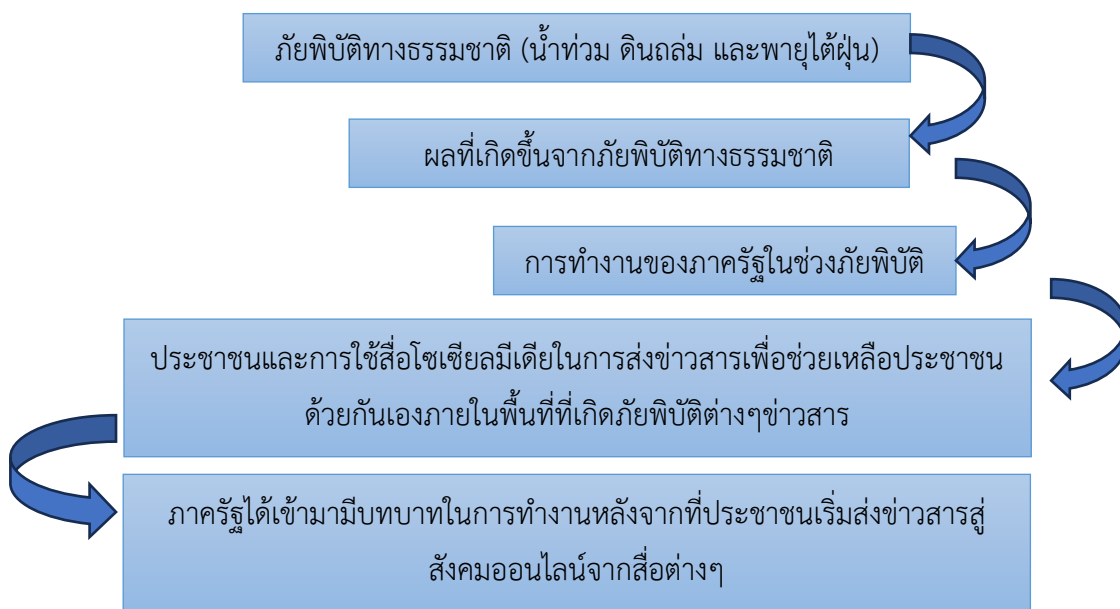
สรุปได้ว่า การเคลื่อนไหวทางสังคมในปัจจุบันได้รับอิทธิพลอย่างมากจากโซเชียลมีเดีย โดยเฉพาะทวิตเตอร์ ซึ่งกลุ่มคนรุ่นใหม่ เช่น นักเรียนและนักศึกษา ใช้เพื่อระดมคนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เฟซบุ๊กกลายเป็นสื่อที่สำคัญในการรวมตัวและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในยุคนี้ โดยสามารถทำลายสื่อกระแสหลักได้ เนื่องจากทุกคนสามารถเข้าถึงข่าวสารและเสนอข่าวสารได้ง่าย โซเชียลมีเดียออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อพรรคการเมืองในการรณรงค์หาเสียง โดยใช้แพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น Facebook, Line, Instagram, YouTube และ TikTok ซึ่งเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว มีการนำเสนอในรูปแบบข้อความ รูปภาพ และวิดีโอ ช่วยสร้างการรับรู้และเพิ่มพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน จะสามารถดึงดูดความสนใจจากประชาชนได้มากขึ้น การปราศรัยนโยบายของพรรคมีผลต่อความนิยมและการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชน ขณะเดียวกัน โซเชียลมีเดียยังช่วยเพิ่มการแสดงออกความคิดเห็นทางการเมือง ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมือง

บทสรุป

บทความวิชาการนี้นำเสนอ บทบาทของโซเชียลมีเดียกับการบริหารงานภาครัฐในช่วงภัยพิบัติทางธรรมชาติของประชาชนชาวไทย โดยเริ่มจากการอธิบายถึงความสำคัญ ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างรุนแรง ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สิน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติแบ่งเป็นสามประเภทหลัก ได้แก่ ภัยทางธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม แผ่นดินไหว ภัยจากการกระทำของมนุษย์ เช่น อัคคีภัย และภัยจากเทคโนโลยี การเกิดภัยพิบัติในประเทศไทยมีผลกระทบต่อประชาชนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอุทกภัยที่ทำให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ภัยแล้งที่กระทบการเกษตร และโรคระบาดที่ทำลายผลผลิต การตอบสนองต่อภัยพิบัติจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมที่เหมาะสม ซึ่ง

การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการเตือนภัยและช่วยให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว การบริหารจัดการภัยพิบัติรวมถึงการเตรียมพร้อม การตอบสนองในช่วงฉุกเฉิน การฟื้นฟู และการเฝ้าระวัง โดยการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการช่วยเหลือประชาชน นอกจากนี้ สื่อโซเชียลมีเดียยังมีบทบาทในการกระตุ้นการทำงานของภาครัฐและช่วยสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยใช้แพลตฟอร์มต่าง ๆ ในการเผยแพร่ข้อมูลและเรียกร้องให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคม การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสามารถเพิ่มความเข้าใจและการตระหนักรู้ของประชาชนต่อภัยพิบัติและการบริหารจัดการของรัฐ ทำให้การจัดการภัยพิบัติในอนาคตมีแนวโน้มที่ดีขึ้นและสามารถลดความสูญเสียได้มากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

ในยุคดิจิทัล โซเชียลมีเดียได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติ โดยเริ่มตั้งแต่การรับรู้ถึงสถานการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นน้ำท่วม ดินถล่ม หรือพายุไต้ฝุ่น ผ่านการรายงานสถานการณ์แบบเรียลไทม์จากประชาชนในพื้นที่ ทำให้หน่วยงานภาครัฐสามารถรับทราบและประเมินความรุนแรงของสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น เมื่อเกิดผลกระทบจากภัยพิบัติ โซเชียลมีเดียได้กลายเป็นช่องทางหลักในการประสานงานระหว่างภาครัฐและประชาชน โดยเฉพาะใน

พื้นที่ที่การสื่อสารแบบดั้งเดิมถูกตัดขาด การใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียช่วยให้การส่งต่อข้อมูล การแจ้งเตือนภัย และการประสานความช่วยเหลือสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ประชาชนในพื้นที่สามารถใช้โซเชียลมีเดียในการรายงานสถานการณ์และขอความช่วยเหลือโดยตรง ขณะที่ประชาชนในพื้นที่อื่นๆ สามารถรับรู้และร่วมให้ความช่วยเหลือผ่านช่องทางออนไลน์ได้ทันที ทำให้เกิดเครือข่ายความช่วยเหลือที่กว้างขวางและรวดเร็ว การที่ภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการจัดการข้อมูลและการสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดีย ช่วยให้การบริหารจัดการภัยพิบัติมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งในแง่ของการประเมินสถานการณ์ การวางแผนให้ความช่วยเหลือ และการติดตามผลการดำเนินงาน โดยข้อมูลที่ได้จากโซเชียลมีเดียยังสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาระบบการเตือนภัยและการเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติในอนาคตได้อีกด้วย องค์ความรู้นี้แสดงให้เห็นว่า โซเชียลมีเดียไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภัยพิบัติ โดยช่วยลดช่องว่างระหว่างภาครัฐและประชาชน สร้างการมีส่วนร่วม และเพิ่มความรวดเร็วในการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการลดความสูญเสียจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ

เอกสารอ้างอิง

- กรกฎ จำเนียร. (2561). การรายงานข่าวของนักสื่อสารชุมชนในภาวะวิกฤตน้ำท่วม: กรณีศึกษา วิกฤตน้ำท่วมหนักที่สุดในรอบ 50 ปี ของ จ.นครศรีธรรมราช. ศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 18(1), 117-226.
- กฤษณะ แสงจันทร์. (2565). แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันเตือนภัยแผ่นดินไหวจังหวัดเชียงราย. วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ปริทัศน์, 10(2), 111-124.
- กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2565). ชุมชนกับการจัดการภัยพิบัติ: กรณีศึกษาอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก. วารสารพิบูล, 20(1), 47-65.
- ชูวงศ์ อุบลี. (2557). การบริหารจัดการภัยพิบัติ บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี. สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน, 7(2), 51-69.
- ณัฐพล ดีโต. (2565). โซเชียลมีเดียกับการเคลื่อนไหวทางสังคม : กรณีศึกษากิจกรรมคาร์ม็อบภาคเหนือ พ.ศ. 2564. การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา, 17, 65-77.
- ณัฐพล ไพศาลวิโรจน์รักษ์. (2566). เทคโนโลยีสมัยใหม่และผลกระทบต่อระบบการศึกษาไทยในปัจจุบัน. วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้และการศึกษาทั่วไป, 1(2), 34-46.

- นภสร สร้อยยอดทอง. (2563). ภัยพิบัติกับการจัดการของเกษตรกรไทย. วารสารการพัฒนาศึกษาเรียนรู้สมัยใหม่, 5(4), 173-185.
- นฤมล สมรรถเสวี. (2557). ภาวะวิกฤตจากภัยพิบัติทางธรรมชาติกับบทบาทพยาบาล. วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต, 28(2), 1-16.
- บุญชिरา ภูชนะจิต. (2566). สื่อสังคมออนไลน์ต่อการรณรงค์ทางการเมือง. วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 8(2), 204-220.
- ปภัสรา พรหมมา และ ไวยพจน์ กุลาชัย. (2567). ผลกระทบของการใช้โซเชียลมีเดียในการสื่อสารนโยบายพรรคการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง. วารสารวิชาการรัตนบุศย์, 6(2), 680-698.
- พระณัฐวุฒิ พันทะลีและคณะ. (2565) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์. วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2(1), 83-93.
- สิงห์ทอง หมี่ทอง และ บรรพต วิรุณราช. (2560). รูปแบบการจัดการภัยคุกคามรูปแบบใหม่แบบบูรณาการด้านภัยพิบัติธรรมชาติ กรณีศึกษาแผ่นดินไหว. วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์, 12(2), 123-138.
- อิทธิพล จันทรรัตน์กุลและคณะ. (2564). บทบาทของหน่วยงานภาครัฐต่อการใช้สื่อสังคมออนไลน์. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 8(1), 222-235.